

стратегічного управління зовнішнім державним боргом мають бути покладені наступні базові принципи:

1. Принцип глобальності, що полягає у формуванні загальної спрямованості державної політики на боргове фінансування, визначенні стратегії і направленості боргової політики на використання зовнішніх джерел фінансування;

2. Принцип цілісності, що відображає взаємозв'язок елементів системи управління державним боргом, сполучення системи стратегічного управління зовнішнім державним боргом, в контексті зовнішньої позикової та боргової політики, з фінансово-бюджетною політикою країни.

3. Принцип гнучкості, що реалізується у проведенні постійного моніторингу елементів фінансового ринку та координації дій на національному та світовому ринках позичкового капіталу.

4. Принцип безперервності та послідовності, що характеризує постійність і поступовість впровадження стратегічних змін, з урахуванням особливостей нових та результатів здійснених зовнішніх запозичень.

5. Принцип збалансованості, що відображається у формуванні стратегії законодавчого обмеження обсягу державних зовнішніх запозичень, в узгодженні дохідності зовнішніх державних цінних паперів із загальними тенденціями світового фінансового ринку; в гармонізації економічних інтересів держави та зовнішніх інвесторів.

6. Принцип обґрунтованості, що відображає реалістичність стратегічних боргових планів здійснення зовнішніх запозичень, узгоджених з оцінкою параметрів зовнішнього середовища та необхідну економічну та фінансову ефективність використання зовнішніх державних запозичень.

Створення ефективної концепції стратегічного управління зовнішнім державним боргом має базуватися на формуванні боргової стратегії у контексті створення і затвердження перспективного фінансового плану і довгострокової програми регулювання зовнішнього державного боргу, що має враховувати ступінь боргової стійкості країни, особливості міжнародного руху капіталу, світового фінансового ринку.

Максим ЖИВКО

Тернопільський національний економічний університет

ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Теорія розвитку цивілізаційних відносин суспільства є досить масштабним та дискусійним питанням, зміна парадигми суспільствознавства, формаційний підхід до історії поступились місцем цивілізаційному, який приділяв увагу проблемам взаємодії локальних цивілізацій, діалогу культур та переходу до глобального партнерства і співпраці, що стає центральним завданням для всього людства, що створює новий етап в розвитку теорії цивілізацій.

Закінчення холодної війни в кінці ХХ ст. поставило питання щодо подальшого існування біполярної системи світового господарства. Процеси глобалізації, що охоплюють сучасний світ знищують кордони економічних та соціальних систем різних країн світу. Сьогоднішнє суспільство в умовах постбіполярного світу на світову арену якого виходять нові країни-гравці, які претендують на великодержавність в глобально-стратегічному плані та зіштовхуються не стільки з військово-політичними, скільки з економічними, соціальними та науково-технічними викликами. Адже відомо, що саме в цих сферах вони нерідко програють гонку в змаганні з найбільш динамічними суб'єктами світового співтовариства. Прикладом можуть служити нові економічні гіганти, які не тільки наздоганяють США, але в ряді областей випереджають їх. У сфері економіки та науково-технічного прогресу вперед стрімко виходять ЄС, Німеччина, Японія, Китай. Дана ситуація виводить на перший план діалог цивілізацій та розвиток якісно нових економічних відносин, що потребують рівноваги граничних ресурсів таких, як: людський капітал, земля, мінеральна сировина, інноваційний та виробничий капітал, а також знання, як основу smart-економіки.

В іноземній літературі питанням теоретичні аспекти цивілізаційних відносин, та проблеми становлення нового економічного порядку висвітлювалось такими авторами, як К. Поппер, Ж. Аталі, Ф. Фукуяма, А. Тойнбі, О. Шпенглер, К. Ясперс, С. Хантінгтона, М. Портер, Дж. Стигліц, та українських авторів Д. Лук'яненко, В. Куриляк, Є. Панченко, Ю. Павленко, Ю. Пахомов, А. Філіпенко, Є. Савельєв, С. Юрій. Тому актуальними є наукові дослідження основних теоретичних та практичних основ, що спонукають цивілізаційний аспект розвитку сучасної цивілізації.

Ідея зародження цивілізації виникла задовго до того, як для терміну «цивілізація» у XVIII столітті підібрали корінь латинського значення *civilis* що в перекладі означає *громадянський* або *державний*.

Ще давньогрецькому мислителю Страбону на початку християнської ери було відомо, «що в одних народів переважають законність, державне начало і гідність пов'язана з вихованням та науками, в інших же - протилежне».

Один з перших у науковій літературі термін «цивілізація» ввів шотландський філософ Единбурзького Університету А. Фергюсон, який розумів під ним стадію розвитку людського суспільства, що характеризується існуванням писемності, суспільних класів, міст та інших сформованих ступенів цивілізаційного розвитку. Після цього в другій половині XVIII ст. і на протязі XIX ст. поняття та стадії розвитку цивілізацій активно почали досліджуватись і розроблялись багатьма західноєвропейськими науковцями, серед яких сформувалось три наукові школи – французька, англійська та німецька, кожна із шкіл досліджувала стадії зародження та розвитку цивілізацій. В епоху буржуазно-демократичної революції, наполеонівських війн і в період освіти національних держав надзвичайно загострився інтерес вчених до закономірностей загально-історичного процесу, тим більше, що в даному десятилітті відбувалось становлення і поширення світової індустріальної цивілізації, яка сягнула піку свого розвитку в середині XIX ст., коли завершився процес формування четвертого покоління локальних цивілізацій, і всі процеси потребували наукового дослідження.

Однак глобальна цивілізація не з'являється відразу в завершеному вигляді, а проходить ряд соціально-економічних трансформацій у своєму розвитку на протязі тисячоліть, змінюючи свою внутрішню структуру та зовнішній вигляд, що дає нам змогу висунути в якості об'єкта вивчення, основну складову теорію *світових цивілізацій*. Світова цивілізація являє собою фази формування та розвитку глобальної цивілізації, які періодично змінюють одна одну і відрізняються одна від одної соціокультурним ладом, чисельністю, структурою і динамікою народонаселення, ступенем впливу на природно – екологічні процеси, технологічними і економічними способами виробництва, суспільно – політичним устроєм, а на сучасному етапі розвитку – інноваційним розвитком та становлення економіки знань.

Цивілізаційний підхід до світової історії змінюється формаційним устроєм, який був запропонований свого часу К. Марксом. Недоліком останнього є перебільшення ролі виробничих (економічних) відносин і недооцінка значущості соціокультурної сфери у розвитку людства. Нова ж теорія дає можливість виявити спіраль історичного прогресу, його динаміку і на основі отриманих даних оцінити суть змін, що відбуваються у сучасному суспільстві та перспективи розвитку світових цивілізацій в XXI і наступних сторіччях.

Ірина ЗВАРИЧ

Тернопільський національний економічний університет

СУЧАСНІ ГЛОБАЛЬНІ КОНЦЕПЦІЇ: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

З кожним роком перед світовою спільнотою постають ряд питань та проблем, які потребують першочергового розгляду та допомоги від сильніших світу цього. Перш за все, це зменшення рівня бідності та голоду. Проаналізувавши дані за 1990, 2005 та 2010 роки людей, які живуть менше ніж на 1 дол. в день можна сказати, що в країнах Африки їх кількість знизилась до 47% у 2010 році порівняно з 56% у 1995. У південній Азії цей показник становив 34% у 2010 році та 51% у 1995 році. Щодо південно-східної Азії, то цей показник був на рівні 17% у 2010